

TBKP Program Tasarısı üstüne sürmekte olan açık tartışmayla ilgili olarak çok sayıda görüş Yeni Yol'a ulaşıyor. Gerek TKP gerekse TİP'in ülke ve yurtdışı parti örgütlerinde yapılan tartışmalarda, parti komitelerinin üyelerin ve sempatanların dile getirdikleri eleştiriler ve öneriler, tasarıya eklenmesi düşünülen konular, yapılması istenen değişiklikler zengin bir görüşler bütünü oluşturuyor. Yeni Yol'a ulaşan mektuplarda, iki partinin sempatan ve dostları yanında, diğer sol politik grup ve çevrelerden iletilen görüşler de yer alıyor. Yeni Yol sözkonusu görüşlere sayfalarında yer vermeyi sürdürecektir.

Bunun yanında, TBKP Program Tasarısında anlam

bulan yeni yaklaşımlar ve başlıca yeni doğrultular da iletilen görüşler içinde, açılması, bilimsel temelleriyle aydınlatılması istenen konular olarak yer alıyor. Bu konularla ilgili özet görüşlere ve yeni yaklaşımları aydınlatıcı, açıcı yazılara Yeni Yol sayfalarında yer verecektir.

Bunlardan bir bölümü, Barış ve Demokratik Yenilenme amacının stratejik amaç olarak formülasyonuna ilişkin olan görüşler. TBKP Program Tasarısında formüle edilen Barış ve Demokratik Yenilenme stratejik amacına ilişkin eleştirel görüşlerin kısa bir özetini ve konuyla ilgili aydınlatıcı bir yazıtı sayfalarımızda bulacaksınız.

Stratejik çizgi üzerine görüşler

TBKP Program Tasarısında Barış ve Demokratik Yenilenme amacının stratejik amaç olarak belirlenmesi ile ilgili görüşler çeşitlilik gösteriyor. Yeni Yol'a ulaşan mektup ve program tartışması raporlarında dile getirilen görüşlerde, stratejik aşamanın niteliği ve devrimci süreçle bağı, taktik ve stratejik kavramları, Barış ve Demokratik Yenilenme Stratejisinin parti programındaki yeri gibi konularda ortaya sorular atılıyor.

"Barış ve Demokratik Yenilenme alternatif programının stratejik bir düzeyde ele alınması yeni bir yaklaşımdır" diye yazan Feridun Direnç imzalı mektupta şu görüşlere yer veriliyor: "Program" bütünsel yapısı ve mantığı içinde kavranması gereklidir. Bu stratejik hedef işçi sınıfına, sol güçlere lüm barış ve demokrasi güçleri ile birlikte aynı noktaya, aynı hedefe bütün güçlerini yoğunlaştırarak vurma olanağı sağlayacaktır. Bu ise, bu stratejik hedefin gerçekleşebilmesini, toplumsal ilerlemenin öndeki engelleri aşabilmesini olanaklı kılacaktır. "Hayri Çeltikli imzalı mektupta ise, TBKP programının günümüz dünya ve Türkiye koşullarına somut açıklamalar getirdiği belirtilen sonra, "Biz dünya barışı için savaşıma en önemli yeri veren, bunu Türkiye'de demokratik yenilenme ile bütünleştiren, ancak halkın ezici çoğunluğunun kazanılmasıyla ulaşılabilecek ve yaşamın her alanını kapsayan çok somut bir asgari program sergileyen bu belgeyi, enternasyonalizmi canlı ve yaratıcı biçimde ülkemiz toprağına hastıran bir belge olarak değerlendiriyoruz." deniyor.

Bir parti örgütündeki program tartışmalarında dile getirilen görüşleri özetleyen bir mektupta da, stratejik çizgi ile ilgili olarak dile getirilen sorular şöyle iletiliyor: "Kimi raporlarda yoldaşlar, "Komünist partilerin programlarında yakın ve uzak amacının net konması gerektiği, bunun partinin devrim stratejisi olduğu,

bu stratejiyi gerçekleştirme sürecinde bir dizi anaşamanın bulunmasının her aşamaya ayrı bir program hazırlanmasını ve strateji belirlenmesini gerektirmeyeceği, bu aşamalar için program hazırlamak gerekse bile bunun, alternatif program gibi yakın amaca ulaşma savaşımına daha geniş güçleri çekmeyi amaçlayan, temel stratejiye bağlı programlar olabileceği, ki, alternatif programı, programımızdaki anti-empyralist demokratik halk devriminin yolunu açacak bir program olarak düşündüklerini bu programın strateji düzeyine yükseltilmesinin ve parti programı haline getirilmesinin hangi zorunluluktan kaynaklandığını programdaki açıklamalara rağmen anlamakta güçlük çektiklerini" belirtmektedirler."

Söze, "Stratejinin belirlenmesi, daha doğru deyimle isimlendirme sorunlarında belirli eksiklikler olduğuna inanıyorum" diye başlayan ve benzer görüşleri savunan diğer bir mektupta, Ömer Yıldız, "Komünist partilerinin tek bir hedefinin olmayacağı doğrudur. Ancak bunu "strateji" ile nitelendirmek bana doğru gelmiyor. Stratejimiz devrim olayına ulaşmaktır. Ama bu stratejinin içinde değişik aşamalar, evreler, sözgelimi Barış ve Demokratik Yenilenme gibi alternatif programlarımız olmalıdır", diye belirtiyor. "Barış ve Demokratik Yenilenmenin kapsamı için mücadele, sosyalist devrimin önkoşullarının hazırlanması sürecinde demokrasi mücadelesinin programı olarak gerekli ve zorunludur" denilen 10 MART Parti Örgütü imzalı mektupta da, özet olarak "Bir politik demokrasiyi öngören bu programın, parti programında, devrim sürecinde stratejik bir aşama olarak ele alınması yerine, bu programın temel özelliklerinin parti programında başlıklar olarak strateji altında değil, demokratikleşme süreci olarak yer almasının uygun olacağı" vurgulanıyor.

Barış ve Demokratik Yenilenme stratejik aşamasıyla ilgili olarak dile getirilen görüşlerin içinde taktik ve strateji kavramlarıyla

bağlı sorularda dile getiriliyor. "Leyla" imzalı bir mektupta "kitaplarda, stratejinin konusunun devrimin belirli bir aşamasını temel kabul ederek, proleteryanın başlıca darbesinin doğrultusunu saptamak, devrimci güçlerin uygun düzenlenişi için plan hazırlamak, devrimin belirli aşaması boyunca bu planın gerçekleşmesi için mücadele etmek olduğu ve işçi sınıfının devrimci mücadelesinin üç stratejik aşamasının bulunduğu belirtilmiştir." denikten sonra şu istem ortaya atılıyor: "Strateji saptaması, genel olarak bağlaşıklık politikası, barış ve demokratik yenilenme stratejisinin devrimin hangi aşamasına tekabül ettiği, pek çok istemin devrimin hangi aşaması için hedeflendiği konuları açıklanmalıdır." "Ülkenin özgül koşulları ancak taktik değişikliklere yol açabilir, stratejik aşamalar değişmez" görüşünden yola çıkılan Melek Tolga imzalı mektupta da, "Taktik olarak kaldığı sürece anlaşılabilir olan bu bölüm strateji düzeyine yükseltildiğinde anlaşılır olmaktan çıkıyor. Bir komünist partisinin yalnızca reform hedeflerinden oluşan bir stratejiyi, program olarak kabul edilmesinin maddi ve bilimsel temelleri varsa bu açıklanmalıdır." deniliyor.

Stratejik aşama ile ilgili görüşlerin değişik örneklerine de rastlanıyor. Bunlardan, "Demir Eğilmez" imzalı mektupta, "Programda, demokratik devrim ve sosyalist devrim stratejilerine ek olarak üçüncü ara ama bunların öntüne geçen bir yeni strateji konuyor. Buna göre bu strateji (Barış ve Demokratik Yenilenme) demokratik devrim stratejisidir" denirken, diğer bir mektupta, Murat Seçkin imzasıyla "Programda kapitalizm çerçevesinde yapılacak bazı reformlar strateji olarak saptanmış. Kavram kargaşasına gerek yok. Günümüzde partinin temel stratejisi ne olmalıdır? İşçi sınıfının öncülüğünde, işçi-köylü bağlaşıklığı temelinde burjuvazinin her türlü girişimine karşı bağımsız aktif eylemlerle sosyalizmi kurma. O aşamaya varmak için taktik aşamalar olabilir ve reformlarda olabilir." deniyor.

NEDEN YENİ POLİTİK STRATEJİ? *

-1-

Aydın TURAN

Sol hareketin tarihi ile ilgili politik yazında farklı program anlayışlarının varlığına işaret edildiğini görüyoruz. Bu konuda en genel anlamda üç farklı program türünden söz etmek olanaklı gözüküyor. İkesel programlar, partinin sahip olduğu temel amaç ve görüşleri ifade ediyorlar. Kimliğin temel unsurlarını tanımlayan, daha çok içe yönelik işlev gören belgeler, niteliği taşıyorlar. Stratejik programlar, verili koşullardan hareketle nasıl bir yoldan temel amaca varılabileceği sorununa yanıt getiriyorlar. Herşeyden önce, bugünü değiştirmeye ve yarına ulaşmaya olanak veren yol etabının, bugünkü aşamanın belirlenmesine dikkat veriyorlar. Alternatif programlar ise güncel durumu değiştirmeye yönelik bir dizi politika seçeneklerini içeriyorlar. Farklı partilerce de paylaşılması olanaklı ve istenen, gerçekçi istem ve görüşleri sistemleştirilen bu metinler daha çok dışı yönelik bir işlev görüyorlar. (Bu program türlerinden başka yığınları harekete geçirmeye yönelik mücadele hedeflerini kapsayan eylem programları olduğunu da hatırlatalım.)

Kuşkusuz gerçek yaşamda, bu anlayışlardan herhangi birisini saf olarak yansıtan programlar bulmak olanaksızdır. Partiler politik etkinliklerinin gereklerine göre kendilerine şu ya da bu anlayışın ağır bastığı programlar hazırlarlar. Sol hareketin tarihinde, genellikle bir partinin politik yaşamının başlarında ikesel program ihtiyacının ağır bastığını, hareketin olgunlaşmasıyla ve kitleleşmeye yönelmesiyle de alternatif program ihtiyacının öne çıktığını izleyebiliyoruz. Günümüzde değişik sol partiler tarafından her üç anlayışın unsurlarını şu ya da bu ölçüde içeren programların kullanıldığını görmekteyiz.

Böylece bir parti programının yapısı içinde kimliği tanımlayan, stratejik yönelimi belirleyen ve alternatif politikaları ifade eden bölüm ve unsurlardan söz etmek daha anlamlı oluyor. Ancak bu bölüm ve unsurların organik bütünlüğüyle bir program oluşabiliyor. Örneğin, temel amaç sosyalizm programı, vazgeçilmez bir bölümü olduğu halde stratejik bir sorun değildir. Öte yandan program ondan ibaret olmamasına karşın stratejik yönelim, birinci derecede önemli bir programatik sorundur.

TBKP'nin programı içerisindeki yeni yaklaşımların önemli bir bölümü yeni politik stratejiyle bağlıdır. Bu konudaki değişiklikler ilk bakışta görülebilmekte, ancak gerekçeleri yeterince ayrıntılı ifade edilemediği için (1) kavranmakta güçlük çekilmektedir. Sorunun bazı yönlerini açmaya çalışalım.

Programın bütününde olduğu gibi stratejik yaklaşımlarında da yeni olanı üç temel gerekçeye dayandırabiliriz. Birincisi, Marksist teoriye (ve dolayısıyla onun aydınlatığı pratiğe) dogmatizmin her türlü etkisinden kurtularak yaratıcılıkla yaklaşma çabası. İkincisi, değişen ülke içi koşulların dünya koşulları ile ilişkisi içinde analiz edilmesinden çıkan sonuçlar. Üçüncüsü, bilimsel-teknik devrim, barış sorununun yeni boyutu ve diğer global sorunlarla nitelenen dünya çapında yeni durumun gerekleri.

Dogmatizmden kurtulmak

Kanımızca Türkiye'de komünist hareketin ulusal çapta yığınsal bir hareket olmasını engelleyen başlıca zayıflıkların belki de birincisi Marksist teoriye yaklaşımda dogmatizmin etkisidir. Bu kendisini pratik etkinliklerde sektörlük olarak ortaya koymuştur. "Strateji sorununda dogmatik yaklaşım, hareketin tüm dikkatini hemen önde duran aşamanın amacına çevirmesini engellemiştir. Henüz nesnel ve öznel koşulları ortaya çıkarmayan devrimci duruma ve devrim döneminde özgü şematik anlayışlar, bugünkü aşamaya özgü amaç ve hedeflere yönelmeyi zorlaştırmış, hatta önlemiş, sonuçta hareketin geniş kitlelerden ve demokratik güçlerden uzun yıllar süren tecrübeyi de kaybetmiştir. Bu zayıflıktan kurtulmanın yolu, TKP ve TIP üyelerinin Marksist teoriyi yaratıcı bir anlayışla yeniden kavramak amacıyla ve en geniş sol güçlerin katılımıyla güçlü bir girişim başlatmalarından geçmektedir. Bu öylesine kapsamlı bir projedir ki her konunun yeni anlayışla ele alınıp işlenmesini, bu nedenle de bütün kadroların, hatta bütün sol partilerin katkısını gerektirmektedir. Öte yandan böyle bir girişimin karşısına nesnel zorlukların yanı sıra öznel dirençler de çıkabilir. Hatta inanmış, sinanmış kimi kadroların yer yer eski görüşlerinde ısrar ettikleri, "İkesel konuları terk ederseniz sorunlarla karşılaşırız" diyerek görünüşte sağları gerekçelerle yeni yaklaşımlara karşı çıktıkları görülebilir. Buna karşılık, gerçekten Marksist mirası tümüyle reddeden, gerçekten pratikte sinanmış Marksist yaklaşımlardan vazgeçen tutumlar da ortaya çıkabilir. Bu öznel zorluklar karşısında telaşa kapılmadan, iki parti üyelerinin ve en geniş sol güçlerin katıldığı yaratıcı Marksist bir tartışma ortamının doğması için kararlı bir çaba göstermek tek yapıcı ve çözümleyici tutum olacaktır. Doğru görüşler, yaratıcı Marksist tartışmadan süzülüp çıkan ve geniş mutabakat sağlayan görüşler olacaktır.

Politik stratejiye ilişkin olarak dogmatizmin etkisinde oluşmuş şematik anlayışın başında bu sorunu devrim stratejisine indirgemek geliyor. Özellikle sol hareketimiz içinde politik strateji sorununu devrim stratejisiyle özdeş görmek yaygın bir anlayıştır. Oysa stratejik yönelimin saptanması yalnızca devrim veya devrimci durum dönemleriyle sınırlı bir ihtiyacı değildir. Politik strateji, politik sınıf mücadelesinin uzun erimli yönetimi için gerek duyulan bir yönelimdir ve bu mücadelenin her aşaması için bir politik strateji gereklidir. Her aşamanın da bir devrim veya devrimci durum dönemi olmayacağına bugünkü gerçeklik kanıtlamaktadır.

Politik stratejinin devrim stratejisi ile eş anlamlı kullanımı dünya komünist hareketinde on yıllarca egemen olan dogmatik bir yorumdan kaynaklanıyor. J.Stalin, "Leninizmin Temelleri" adlı yapıtında RSDİP'nin üç Rus devrimindeki stratejik yaklaşımını özetler. Her devrim aşamasında hangi gücün yok edilip, hangisinin tanıfsızlaştırıldığı, sosyal güçlerin yer almasının her aşamada nasıl yeniden düzenlendiğini, bu arada bunların bir bölümünün nasıl saf değiştirdiğini askersel bir mantıkla ve basit bir şema içinde anlatır. Rus

devriminin 12 yıllık bir tarih dilimine ilişkin bu analizin ne derece başarılı bir özetleme olduğu ayrı bir konu. Ama tartışmasız olan şudur: Uç Rus devriminin politik stratejisi de devrimci durumun varlığı koşullarında çizilmiştir. 1. dünya savaşından sonra birçok Avrupa ülkesinde devrimci durum oluşmuş ve birkaç yıl Lenin ve tüm komünist partileri bir dünya devriminin oluşacağını düşünmüşlerdir. Böyle bir durumda ortak tarihsel koşulların belirlediği bir ortamda geliştirilmek amacıyla stratejik şemalar yapılmasının nedenleri açıklanabilir. Ama herhalde şu nokta da açıktır: Böyle bir şema on yıllar sonra çok farklılaşmış tarihsel ve kültürel koşullarda verilen politik mücadeleler için stratejiler üretilmesine artık temel olamaz.

XX. yüzyılın ilk çeyreğinde, Rusya'da ve Avrupa'nın birçok ülkesinde devrimci durumun varlığı koşullarında çizilen devrimci bir politik stratejinin bir devrim stratejisi olmaması düşünülemezdi. Çünkü devrimler zaten komünistlerin varlığından bağımsız var olan ve gelişen süreçler olarak nesnel gerçekliğin parçasıydılar. Örneğin, V.I.Lenin "İki Taktik" adlı yapıtında (Lenin o zaman "taktik" terimini "politik çizgi" anlamında, yani stratejik niteliği olan bir anlamda kullanıyordu) "Devrimi nasıl hazırlarız?" sorusuna değil, zaten başlamış olan devrimde "Nasıl bir politik çizgi izleriz?" sorusuna yanıt aradı. İçinde bulunulan aşama elbette devrim aşamasıydı. Aşamanın amacı devrimle gerçekleşecekti. Lenin, komünistlerin duruma nasıltaktik müdahale edebileceğini ve devrimin programını tartıştıyordu. Çizilen politik çizgi ancak bir devrim stratejisi olabilirdi. V.I.Lenin'in "İki Taktik" yapıtı TBKP'nin bugünkü stratejik yaklaşımının kavranması için de kilit bir yapıt olma özelliğini -hem de dününden daha fazla- taşıyor. Ama devrimci bir politik stratejinin mutlaka bir devrim stratejisi olması gerektiği gibi bir saptandıktan kurtulmak koşuluyla...

Burada politik stratejinin çizilmesiyle ilgili bir ilkenin hemen altını çizelim. Bir partinin stratejik yönelimi zamana, mekana ve somut duruma uygun olmalıdır. Genel geçer bir politik strateji olmaz. Özellikle de evrim aşamasıyla devrim aşamasının stratejisi aynı olamaz.

Geçerken bir noktaya daha değinelim. Ülkemizde bu konudaki yanlışların bir tarihsel kaynağı da sol hareketimizin 60'lı yılları ikinci yansında sürdürdüğü "strateji" tartışmasıdır. Dünya komünist hareketindeki görüş ayrılıkları temelinde ve Türkiye komünist hareketindeki eski bölünmelerin etkisi altında sol hareketin genç kadrolarının hazırlıksız sürüklediği bir tartışma solda on yıllar süren yeni bölünmelerin başlangıcı oldu. Bu süreç içinde oluşan sol parti ve hareketler, kimliklerini sahip çıkıkları "strateji" ile özdeşleştirirken, onu tartışılmaz bir ilke gibi benimsemiş oldular. Söylemeye gerek yok, bu tartışma gerçekte stratejik yönelimlerin tartışılması değil, "devrim stratejileri"nin tartışılmasıydı. Başka bir deyişle "Devrim nasıl bir devrim olacak?" sorusuna yanıt arandı. Ama bu sorunun yanıtının ülkede kapitalizmin gelişmişlik düzeyinde aranması, bu defa yöntemsel başka bir yanlışla daha kapı açtı ve politik stratejiyi ekonomik yapı analizinden türeten bir çeşit ekonomi

Devamı 3. sayfada

NEDEN YENİ POLİTİK STRATEJİ? *

Baştarafı 2. sayfada

mik indirgemecilik etkili olmaya başladı. "Devrim stratejisi" çizmeyi haklı gösterebilmek için düşünülen diğer bir yanlığı da sürrekli bir devrimci durumu varsayma eğilimi oldu.

TBKP'nin yeni programı tasarıyla ilgili metinlerde politik strateji nitelemesi herhalde dikkat çekmektedir. Bu sorunla ilgili şematik yaklaşımın bir kaynağı da terminoloji sorunudur. "Strateji" askersel bilimin bir kavramıdır. Askersel terminolojide politik terminolojiye aktarılmıştır. (Bunun nedenlerine yazının ilerki bölümlerinde değineceğiz.) Ama anlam çerçevesinden çıkılıp tümüyle farklı bir çerçevede kullanılması bilgilendirme süreci açısından olumsuzluklar getirmiştir. Sorunun politik niteleğinin anlaşılmasını, çok yönlü açılmasını, yeni yaklaşımların geliştirilmesini zorlaştırmıştır. Silahlı kuvvetler merkezi komutlarla sevk ve idare edilirler. Oysa politik ve sosyal güçler için durum böyle değildir. Onları harekete geçiren etkenler farklılaşmış ve karmaşık bir sistem oluştururlar. Sınıfların mücadelesi olarak belirlediğimiz ve toplumsal ilerlemeyi sağlayan toplum dinamiklerinin yasallıkları ile orduların mücadelesinin yasallıkları birbirinden çok farklıdır. Bütün bu nedenlerle, karmaşık süreçleri yanlış bir şekilde basitleştirmek ve şematizme düşmemek için terminoloji sorunu önem taşıyor. Eğer askersel çıkışlı bir dizi terimi kullanmamız gerekiyorsa, askersel düzeyden farklı olarak politik düzeyde ne anlatmak istediğimizi belirterek kullanmak daha doğru olabilir. Örneğin, politik çerçevede "strateji" yerine stratejik yaklaşım, stratejik yönelim gibi kavramları kullanmak, ya da askersel stratejiden farkını vurgulamak için politik strateji nitelemesini yapmak amaca daha uygun olacaktır.

Yine askersel bir terim olduğu ve "strateji" ile yanyana kullanıldığı için "taktik" kavramı üzerinde kısaca durulabilir. Bu kavramı da politik taktik olarak netleştirmek yararlı olacaktır.

Politik strateji, politik sınıf mücadelesinin uzunca bir dönemi, bütün bir aşaması için geçerli olacak genel politika-dır. Politik taktikler ise, stratejik yaklaşımın gereği olarak verili anda uygulanan mücadele biçim ve yöntemleridir, anlık politikalarlardır. Politik taktikler çok hızlı değişebilir. Ama politik strateji ancak bir aşama tamamlanırsa ya da koşullar, politik güçler oranı önemli ölçüde değişirse değişir. Faşist diktatörlük altındaki politik strateji ile burjuva demokrasisi koşullarındaki politik strateji farklı olmalıdır, hatta sosyal demokratların hükümette olduğu bir dönemle yeni tutucu bir hükümetin başta olduğu bir dönem arasında bile politik strateji değişebilir. Politik strateji ile politik taktiklerin bütünlüğü partinin politikasını oluşturur. Politik yönetim etkinliğinin bütünlüğü içinde politik strateji ile taktikler arasında sıkı bir bağ kurulur. Somut duruma ne kadar uygun stratejik yönelimler saptanabilirse, stratejik nitelikteki politikaları oluşturmanın da o kadar sağlam bir temeli hazırlanmış olur. Uzunca bir dönem komünist hareket içinde "taktik" teriminin bu nitelikli politikalar için kullanıldığını -konumuzla ilgili o dönemin yapıtlarını okurken dikkate almak üzere- bir kez daha hatırlatalım.

Program ve politik strateji çerçevesinde dogmazmın etkilerinden kurtulma yönünde yeni yaklaşımlar geliştirirken sosyal demokrasi ile bu düzeyde ayrıldığı belirleyici noktanın ne olduğu sorulabilir. Günümüzde sosyal demokrasi de komünist hareket gibi bir arayış sürecinde olduğu için yeni değerlendirmelere açık bir konu olduğunu unutmaksızın ilk ağızda şu söylenebilir. Komünist partisinin kimliği, temel amacın sosyalizm olarak net ifade edilmesiyle, sosyalizme devrimci bir süreçle geçileceğinin net olarak belirtilmesiyle sıkı sikiya bağlıdır. Hemen eklemek gerekir ki, ancak sosyalizm anlayışının ve devrim-reform ilişkisinin her türlü dogmatik şemalardan uzak, yaratıcı bir Marksizm temelinde geliştirilmesi koşullarında komünistler günümüze uygun bir kurtluğa sahip olabilirler.

Temel amaç sosyalizmin silikleşmesi veya ortadan kalkması, bugünkü amaçla temel amaç arasında hiçbir ilişkinin olmaması partinin kimliği açısından ne kadar zararlıysa, temel amacın bugünkü aşamaya kaydırılması ya da bugünkü amaçla temel amaç arasında mekanik bir bağlantının kurulması da politik stratejinin etkisi açısından o kadar olumsuz sonuç verecektir.

Yine teoriye yaratıcı yaklaşım temelinde strateji ve kimlik sorunlarına ilişkin olarak, 70'li yıllarda "Avrupa komünizmi" diye adlandırılan yaklaşımlar karşısındaki bugünkü tutumumuz sorulara konu olabilir. Herşeyden önce bu konuda teoriye dogmatik yaklaşımdan kaynaklanan bütün bu yaklaşımları topuan reddetme -polemiklerdeki üslup sorunu bir yanıtın doğru olmadığını kabul emeliyiz. Bu yaklaşımları bugün yeni bir anlayışla yeniden değerlendirme gereğiyle karşı karşıyayız. Her halde bu yaklaşımlar içinde en genel anlamda üç eğilimin varlığını saptayabiliriz: Birincisi, bizim de bugün kendi kendimize sorduğumuz bir dizi yeni soruna yanıt bulma arayışı. İkincisi, Marksizmin belirli deneyim ve geleneklerine sahip çıkma eğilimi. Üçüncüsü, Marksizmin sinanmış kimi ilkesel konularını terk etme eğilimi. Böyle bir analiz yaptıktan sonra karşı çıkacağımız yalnızca bu yaklaşımların arasındaki üçüncü eğilim olmalıdır. Bunu başarabilmek için de teorik mirastan neyi pratikte sinanmış, denenmiş, günümüzde doğruluğu kanıtlanmış olarak onayladığımızı, neyi eskimış ve geçerliğini yitirmiş olarak reddettiğimizi belirlemek gerekiyor. Başka bir deyişle, Lenin'in Marksizme yaklaştığı gibi, aynı yöntemle biz de bugün Marksizm-Leninizme yaklaşmalıyız. Teoride her türlü haksız eleştiri ve saldırıya karşı savunabilmek, ancak onu günümüzün koşullarına uygun olarak geliştirebilmekle olanaklıdır. Bu, teoride ileriyi, Lenin'e doğru ilerlemek, Lenin'in yaklaşımının "yeniden doğuşu"nu gerçekleştirmek, teorik yaratıcılığın önünü açmak demektir.

— "Neden Yeni Politik Strateji?" başlıklı yazısının II. Bölümü gelecek sayıda yayınlanacaktır.

(*) Yayınlanmamış konferans ve seminer notlarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Kuşkusuz sorumluluğu yazarına aittir.

(1) TBKP Program Tasarısının Yeni Yaklaşımları, Essen 1987

TBKP Program tasarısı hakkında

Baştarafı 4. sayfada

Yukarıda belirttiğim gerekçelerle, programımızda:

— Tasarıda "egemen burjuvazi" diye belirtilen kesim üzerinde durulsa da, bunun bu terimle adlandırılmamasını

— "Oligarşi" diye belirtilen kesimin başka bir terimle, (örneğin "neoglobalizmin işbirlikçileri" terimi ile) belirtilmesini

— İktidarın, rejimin, bugünkü politikasının bu kesimin ("neoglobalizmin işbirlikçilerinin") iktidarı, rejimi, politikası olduğunun **ikircime yer vermeyecek şekilde** açık belirtilmesini, buna ters düşen yerlerin de buna göre değiştirilmesini

— Politik ve ekonomik iktidar bölümünde askersel sanayi kompleksinin, neoglobalizmin rolünün belirtilmesini öneririm.

PERESTROYKA-GLASNOST-PERESTROYKA

- Güvenli Bir Dünyanın Gerçekliği ve Gümülleri *A.L.S.GORBAÇOV*
- Gerçeğin ve Gerçekliğin Konularından *T.MENSKOVA*
- Biray Savaşlarında Genel İhtisam Olan ile Sırfal Olan *Y.A.KRASIN*
- Günümüzde Lenin NE YAPMALI? Çığırınca bize yönelen sorular *Yevgen YAKOVLEV*
- Lenin'in Yapıtları Okuyarak *Demisty KAZUJIN*
- Demokrasiyi Öğrenmek *Fyodor BURLAJSKIY*
- Demokrasiyi Sonuna Kadar Geliştirmek *E.KUZMIN*
- Anarşizmi GRAMSCI'nin Görüşlerinin Güncelliği *B.L.POPOV G.P.SMIRNOV*

TİP - TKP ÇEVİRİ SERVİSİ
Aralık 1987

Duyuru

Sovyet basınından çeviriler 68 sayfa broşür olarak çıktı.

3,- DM

İsteme adresi:

Ermis Verlag
Postfach 10 10 16
4300 Essen 1

TBKP Program tasarısı hakkında

İlhan DERİN

TBKP Program Tasarısı Türkiye komünist hareketinin gelişmesinde yeni bir dönüm noktası oluşturacaktır. Bu yalnızca onun Türkiye işçi sınıfının mücadelesinin iki temel kolunun, TKP ve TİP'in birleşmesini sembolize etmesinden kaynaklanmıyor -ki elbette başlı başına bu bile programa tarihsel bir belge niteliği veriyor- o, geri çekilme döneminde çıkarılan derslerle partimizin teorik yetkinleşmesinin olduğu yeni düzeyi de belirliyor; aynı zamanda o, SBKP 27. Kongresinden bu yana uluslararası komünist ve işçi hareketinin ortaya koyduğu yeni düşünceleri de Türkiye koşullarına yansıtıyor.

TKP 5. Kongresi dev bir görev yerine getirmişti: Partiyi yediği ağır darbeden sonra yeniden ayağa kaldırmayı başarmıştı. O, aynı zamanda partinin teorik gelişmesi yolunda da adım attı. Gerçekçi bir demokratik platformun ulusal demokrasi alternatifinin parti programında yer alması bunun ürünüdür. Yine de geçmişten kalan kimi yanlışlar **tümüyle kaldırılmadı**. Bugün yürürlükte olan programımızda doğru olmadığını inandığım üç noktaya işaret etmek istiyorum.

1. Sınıfsal ve politik güçlerin yer alımını analiz ederken baş düşmanın çok geniş, **tüm** tekelleri içeren bir "oligarşi" olarak saptanması. 2. Gerek tek tek gerekse bir tüm olarak iktidarın sınıfsal niteliğinin değişmesini zorunlu kılmayan köklü dönüşümlerden oluşan "Ulusal demokrasi"nin, antiemperyalist bir halk devriminin ilk basamağı olarak gösterilmesi.

3. Askersel darbeden sonra artık barışçıl yol olanaklarının bütünü kapandığı şeklinde bir mutlaklaştırılmaya gidilmesi.

TBKP Program tasarısında bu üç konuda doğru yaklaşımlar yer alıyor:

1. Egemen burjuvazi içinde **sivrilen**, ulus ötesi tekellerin yerli ortaklarından oluşan bir kesimin rolünün arttığı belirtiliyor.

2. "Barış ve demokratik yenileme" programı, adım adım gerçekleşecek köklü dönüşümlerden oluşan stratejik bir reformlar dönemi olarak beliriyor. Devrim süreci ile bu dönemin bağı doğrudan değil, devrim sürecine giden yol üzerindeki en büyük bir engelin kaldırılması şeklinde bir bağdır.

3. Program yalnızca barışçı yolun olanaksız olduğu şeklindeki mutlaklaştırmayı gidermekle kalmıyor: Ancak toplumda demokrasi hukuksal ve sosyal bir gerçeklik olarak kök salarsa barışçı yol teorik bir olanak olmaktan çıkar, gerçek bir olasılık olur. Program tasarısı işte bunu da gerçekleştirmeye yönelecek yeni bir parti rotası çiziyor.

Ancak yeni program tasarısında da bazı ifadelerin ikircime, belirsizliğe yolaçabilecek biçimde olduğu görüldüğüdür:

Tasanda ekonomik ve politik iktidarın güçleri iki düzeyde ele alınıyor: Bir yandan "Büyük ve tekeli burjuvazi ile giderek kapitalleşen büyük toprak sahipleri"nden oluşan bir "egemen burjuvazi", öte yandan "egemen burjuvazi içinden sivrilen uluslar ötesi tekellerin yerli ortakları"ndan oluşan bir "bağımlı tekeli-militarist oligarşi" (s. 23). Burjuvazinin piramidinin ayrıntılı incelenmesi kuşkusuz yol göstericidir. Ama bu, stratejimizin ana vuruş yönünü belirginleştirmemeli. Oysa tasarıda

"...halkımızın... önünde duran ilk engel, **egemen güçlerin bugünkü politikası ve antidemokratik otoriter rejimidir**" (s.19). **Egemen burjuvazinin bugünkü politikası ve rejimiyle nüfusun ezici çoğunluğu arasındaki çelişki günümüzde öncelikle çözülmesi gerekli ve olanaklı politik çelişkidir**" (s. 27), "bağımlı tekeli-militarist oligarşinin" "...egemen burjuvazinin politikasını" uyguladığı (s. 27) gibi ifadeler, bugünkü rejim ve politikayı "oligarşi" diye adlandırılan dar kesime değil "egemen burjuvazi" diye adlandırılan daha geniş kesime malediyor.

Yöntem açısından iki şeye işaret etmek istiyorum.

1. Uluslararası düzeyde temel sorun olan savaş mı barış mı sorunu açısından, askersel sanayi kompleksi ile, ulusötesi tekellerden faaliyetinin ağırlık merkezini askersel ekonomiye yöneltmeyen kesim nesnel olarak farklı bir durum gösteriyorlar. Askersel sanayi kompleksinin tekellerinin çoğu en büyük tekeller değil; buna rağmen gerek İnsan soyunun varlığını korumak, gerekse toplumsal ilerleme görevi açısından uluslararası alanda ana vuruşu bu kesime yöneltmek, diğer kesime ise ayrımlı yaklaşmak gerekiyor. Günümüz Türkiye'sinde ulusal düzeyde de böylesi ayrımlı bir yaklaşımın -elbette bir kopyasını değil ama- bir izdüşümünü aramak görülmüce nesnel olgulara ters düşmeyecektir.

2. Hayattan aldığımız dersler, mücadelemizin mantığı bize önümüzdeki stratejik bir dönem boyunca iktidarın sınıf karakterini değiştirmeye değil, onun politik karakterini değiştirmeye yönelik mücadelenin gerektiğini öğretti. Stratejinin ana vuruş yönünü saptarken de bu mantığı gözden kaçırmamalıyız. Mücadele edeceğimiz temel gücü saptarken bunu mutlak şekilde sınıfsal kavramlara indirgemeye çabası içinde olmamak, onun sınırlarını **politik ölçülerle** çizmemiz.

Nesnel duruma gelince, görüşümce Türkiye'deki tekeller şu iki seçenek karşısındadır:

1. Ya barışçıl ve demokratik bir rejim koşullunda, gerek gelişen bir Türkiye'de içeri doğru yayılma, gerekse görece barışçıl ilişkiler içinde dış ülkelere doğru yayılma ve bu ülkelerin sermaye güçleriyle ilişkiye, bağlanmaya gitme. Emperyalizmin en gerici güçlerinin Türkiye'ye uygun gördüğü rol buna elverişli değildir.

2. Ya da antidemokratik, barışçı olmayan bir rejim koşullunda askersel üstünlüğe, tehdide, provokasyonlara, neoglobalizmin ülkemize öngördüğü role sirtını dayayan bir dışa yayılma ve belki ileride giderek askersel sanayi kompleksinin şemşiyesi altında ülke içinde bir silah sanayi oluşturma.

Tekellere bugün için açık olan yol şimdilik yalnız ikincisi görünüyör, onlar da bu koşulların gereklerini kendi açılardan yerine getiriyorlar. Ama bu elbette uğruna (mücadele ver meseler de) birinci seçeneğin tekellerin **tümü** için varolmadığı anlamına gelmez. Öyle ise bizim, yazgısını tümüyle ikinci seçeneğe, neoglobalizmin Türkiye'ye öngördüğü role bağlanmış güçlerle, böylesine kesin bir bağımlılık içinde olmayan güçler arasında ayırım gözetmemiz gerekir. Türkiye'deki politika ve rejim taşıyıcısı tekellerin tümü değil, bu en saldırgan kesimdir. Türkiye'deki politik olgular da (örneğin DYP olgusu) bunu doğruluyor:

(Eğer böylesi bir ayrımlı yaklaşımın "bizim tekellerin tümüne karşı mücadele vermediği" şeklinde bir anlayışa yol açabileceği" kaygısı duyulursa, bu yersizdir: Biz burjuvazinin tümüne, onun işçi sınıfını sömürmesine karşı sınıf mücadelesinden de geri durmayacağız. Ama herkes şurada birleşiyor ki, bu bizi ana vuruş yönümüzün burjuvazi içinden yalnızca bir kesim olduğunu belirtmekten alıkoymuyor.

İkinci olarak şunu belirtmek istiyorum:

Emperyalizmin askersel sanayi kompleksinin rolüne Türkiye'nin dünyadaki yeri bölümünde değiniliyor. Ama ekonomik ve politik iktidar ele alınırken her şey salt iç etkenlerle açıklanmaya çalışılıyor. Toplumsal olgular her şeyden önce toplumun kendi iç dinamiği ile açıklamak kuşkusuz yönetsel olarak doğrudur. Ama, atom ve uzay devrinde, uluslararası ilişkilerin son derece yoğunlaşarak toplumların birbirini etkilemesinin girift bir komplekse dönüştüğü günümüzde dış etkenlerin de küçümsenmeyecek bir rolü vardır. Türkiye'de tekellerin en gerici kesimiyle emperyalizmin en gerici kesimi sımsıkı bağlanıyor, iç içe geçiyor, kesin sınırlarla birbirinden ayrılmıyor. Bugünkü iktidarın ayırdedici özelliği, **onun ülkemizde emperyalizmin en saldırgan, en gerici kesimlerinin, askersel sanayi kompleksinin çıkarlarını yansıtmasıdır**. Bu yüzden, "ekonomik ve politik" bölümünde neoglobalizmin ve askersel sanayi kompleksinin payına düşeni belirtmek gerekir görüşümdedir. (Burada "askersel sanayi kompleksinin henüz Türkiye'de önemli bir üretim yapmadığı" olgusu yanlıcı olabilir: Oysa askersel sanayi kompleksi bugün yalnızca bir ekonomik tekel değil aynı zamanda uluslararası politik bir güçtür. Herşeyi ekonomiye indirgemeye çabasına kapılmadık mı, bunun Türkiye üzerindeki büyük politik etkisi çok açık görülür. Kaldı ki Türkiye'de ekonominin askerselleştirilmesi yönünde de büyük bir tehlike vardır ve bunu önlemek demokrasi mücadelemizin önemli görevlerinden biridir.

Buraya kadar terimler üzerinde durmak istemedim. Ama yukarıda, açıklamaya çalıştığım, içerik doğrusa, terim olarak da, "egemen burjuvazi" terimi yerine oturmaz.

İkincisi: Politikayı oluşturup yürüten kesimi saptarken bunun salt tekellerle sınırlanmayıp, ordudaki ve sivil bürokrasideki kadroların da yerinin belirtilmesini doğru ve program tasarısının mantığına uygun buluyorum. (s. 23) Ama böylesi değişik kategorileri birleştiren bu güçlerden "oligarşi" diye sözedilmesi ne ölçüde doğrudur? Sonra, büyük ölçüde dışa bağımlılığı nedeni ile bu kesim Türkiye'de değişkenlik, iskrarsızlık gösteriyor. Oysa oligarşi kelimesi gelecekte kullanımda bir sağlamlık, bir kalıcılık belirtir. Bu gerek Latin Amerika'da rastladığımız türden oligarşide, gerekse gelişmiş ülkelerin mali oligarşisinde böyledir. İktidarlar gelir-gider, oligarşiyi oluşturan yüz şu kadar aile ise değişmeden kalır. Türkiye'de ise iktidar elinde tutan güçler ekonomik sınıfsal konumlarından çok politik konumlarına dayanıyorlar. Dış etkenin çok önemli rolü göz önüne alınrsa, hence bu kesime "neoglobalizmin Türkiye'deki işbirlikçileri" denebilir.

Devamı 3. sayfada